

Bryllup

– En fortælling om brylluppets kulturhistorie

At holde bryllup er en væsentlig højtid i et menneskes liv. Snart sagt i alle kulturer er det blevet fejret som et af livets mest betydningsfulde overgangsritualer.

I det gamle traditionsbundne landsbysamfund arrangerede slægten ægteskabet mellem to unge; jo mere velstillet man var, desto højere grad var det magt, status og økonomisk soliditet, som kom i betragtning ved valg af ægtefælle. Aftalerne blev skriftligt nedfældet ved trolovelsen, og selve brylluppet blev det festlige vidnesbyrd på denne kontrakt over for slægten og landsbyboere. Brudeparret gik i optog gennem landsbyen, det såkaldte brudeløb (bryllup), og på den måde blev det kundgjort for alle og enhver, hvem der nu havde fået hinanden. Festen afsluttedes med, at bruden blev danset ind i de gifte koners rækker og fik konehue på, tegnet på den gifte kones værdighed. I dag vælger de unge selv deres livspartner, og bryllupsfesten er parrets private fest for familie og venner. Men de romantiske bryllupsritualerne blomstrer som aldrig før - i en skøn blanding af gammelt og nyt.

I mit foredrag vil jeg følge det væld af skikke, som igennem tiden har samlet sig omkring brylluppet – ikke mindst omkring bruden og hendes fremtræden. Det er skikke, som oprindeligt ansås for nødvendige for at sikre brudeparrets fremtidige lykke. Denne kulturhistoriske rejse vil blive krydret med historiske og litterære eksempler fra vikingetiden op til i dag.

Jul I Det Gamle Norden

– Julens kulturhistorie

Juleblótet var den største offerfest i løbet af året i det gamle Norden. Festen lå i den mørkeste tid, på det tidspunkt hvor man med det blotte øje kunne se, at dagene blev længere. Man spiste og drak og festede sammen med guderne og forfædrene i flere dage. Det var slægtsgilder, sammenskudsgilder med mængder af svinekød, sødgrød og hvedekager, og så drak man stærkt, sødt øl af store drikkehorn. Når ølhornet gik rundt i kredsen, sagde hver enkelt: "Godt år og fred". I julen herskede freden; det var utænkeligt at føre fejder. Man tog desuden varsler af fremtiden under julefesten, for de gamle nordboer vidste, som alle naturfolk, at det er i den hellige fest, at fremtiden skabes, og at fællesskabet etableres på ny.

Med dette som udgangspunkt vil jeg fortælle om julens kulturhistorie fra middelalderen til i dag: Om den kristne jul i middelalderen med midnatsmesse og englesang samt Juledag som stilledag, om julen på landet efter Reformationen, og om den nye juletræs jul i Guldalderens Danmark med nisser og overraskelsesgaver.

Vi synger i fællesskab julesalmer og julesange fra de forskellige tidsperioder, deriblandt En rose så jeg skyde, Stille Nacht, Velkommen igen Guds engle små samt Julen har bragt velsignet bud.

Eline Boisen

– En fortælling om min tipoldemor

Eline Boisen var præstekone i midten af forrige århundrede. Hun ville som så mange andre almindelige mennesker for længst være gået i glemmebogen, hvis ikke hun i de sidste 15 år af sit liv havde skrevet 48 stilehæfter fulde om sin livsfortælling. - Smertefulde og ærlige erindringer om hendes følelser og tanker, om mennesker hun havde mødt og om hendes stormfulde ægteskab.

Da erindringerne blev udgivet i 1985, vakte de uhyre opmærksomhed, ikke mindst fordi man som læser får et indblik i dagligdagen, som den formede sig for halvandet hundrede år siden. Eline Boisen kom fra et dannet, borgerligt miljø, og som præstekone befandt hun sig på den øverste del af den sociale rangstige; men det meste af sit voksenliv gik hun klædt som bondekone og delte livsvilkår med almuekvinderne.

Fra 1835 til 1854 fødte hun 11 børn, hvoraf tre døde som små. Erindringerne giver indblik i en barsk kvindeverden. I det hele taget får vi gennem erindringerne et omfattende billede af Danmarkshistorien i midten af forrige århundrede med vækkelsesbevægelser, kampen for danskheden i Slesvig, den grundlovgivende rigsforsamling, grundtvigianismen, den tidlige højskolebevægelse, alt sammen set fra bagscenen, fra kvindernes verden.

Foredrag og fortællinger

Agnes Henningsen – letsindighedens gave

Bryllup – en fortælling om brylluppets kulturhistorie

Eline Boisens erindringer – en fortælling om min tipoldemor

Grundtvigs kvindesyn og kvinderne i Grundtvigs liv

Grundtvig og Marie

– den korte kærlighedslykke på Rønnebæksholm

H.C. Andersens eventyr

H. C. Andersen og Johanne Luise Heiberg

– fra "regnormenes liv" i Guldalderens Danmark

Inger Christensens digtsamlinger Alfabet og Sommerfugledalen

Hermans Bangs roman Tine – og krigen 1864

Islams kvinder og Henny Harald Hansen

Jul i det gamle Norden/ julens kulturhistorie

Jutta Bojsen Møller – min oldemor.

Præstekone, højskolemor og valgretsforkæmper i 1915

Karen Blixens breve fra Afrika

Leonora Christina Ulfeldt – en lærd renæssancekvinde

Marie Grubbe – en adelskvindes skæbne fra 1600-tallet, historisk og i digternes fortolkning

Marie Toft – fru til Rønnebæksholm

Kerstin Ekman: Ulveskindet

Ole Pedersen Kollerød – forbryder i Guldalderens Danmark

Peter Høeg

Selma Lagerlöf

Thomasine Gyllembourg

– en biedermeierforfatterinde fra Guldalderen

Vikingerens religion og livsanskuelse

Vilde svaner – 3 generationer af kvinder i 1900-tallets Kina

Jeg er foredragsholder og forfatter samt gymnasielektor i dansk, religion og retorik. Jeg brænder for at fortælle den gode historie, kombineret med viden om mennesker i deres historiske sammenhæng.

I min tidligste barndom voksede jeg op i Sydslesvig og var en del af det danske mindretal, senere hen boede jeg i en sydsjællandsk præstegård. Jeg studerede på Københavns Universitet og blev cand. mag. i 1981. Jeg har været højskolelærer samt arbejdet med radio, og i de sidste mange år har jeg været lektor på Nykøbing Katedralskole.

Af bøger har jeg bl.a. skrevet Grundtvig og Marie – en fortælling fra Rønnebæksholm, været medudgiver til -men størst er kærligheden. Eline Boisens erindringer fra forrige århundredes midte og medarbejder ved Nordisk kvindelitteraturhistorie.

Siden 1985 har jeg rejst rundt i landet med mine foredrag på højskoler, til sognemøder og i foreninger med kvindepotertrætter samt med litterære og kulturhistoriske emner.

Besøg min hjemmeside www.jutta.dk for yderligere information.

Eller kontakt mig:

Jutta Bojsen-Møller, Ny Kirstinebergvej 20, 4800 Nykøbing Falster

Tel. +45 30 69 17 64 · Mail juttabojsen@gmail.com

Jutta Bojsen-Møller

Jutta Bojsen-Møller Foredrag & fortællinger

Jutta Bojsen Møller – Min oldemor

– Præstekone, højskolemor og kvindesagsforkæmper

Hvem skulle tro, at det lille skravl, der blev født en fugtig og kold dag i marts 1837, skulle blive hele Danmarks ”Mor Jutta”, den kendte kvindesagsforkæmper med den stærke folkelige appel. Jutta Kunigunde Bojsen blev gift som 20 årig med den 23 år ældre sognepræst F.D. Møller; som præstekone blev hun særdeles aktiv: var forsanger i kirken, tog på sygebesøg med sin mand og samlede sognets unge piger til højtlesning og håndarbejde. I en årrække var hun højskolemor, og dette var baggrunden for, at hun i 1894 blev opfordret til at blive formand for Dansk Kvindesamfund. I sin lange formandsperiode rejste hun Danmark tyndt på for oprette nye kredse og at agitere for ”lige Ret for Mand og Kvinde”. KD voksede under hendes formandskab fra at være en lille borgerlig forening til at blive en landsdækkende organisation, som førte en aktivistisk politik for kvinders valgret og valgbarhed. Der er ikke noget at sige til, at Jutta Bojsen Møller råbte hurra oppe fra tilhørerlogen, da loven om almindelig valgret blev vedtaget i Folketinget i 1915.

Kort før sin død skrev hun sine erindringer, Træk fra et langt liv; samtidig førte hun en omfattende korrespondance. Jeg vil herudfra fortælle om min oldemors liv samt kombinere hendes personlige historie med en generel skildring af kvindernes kamp for at blive personligt myndige samt at opnå ligestilling i forhold til mændene.

Grundtvig Og Marie

– Den korte kærlighedslykke på Rønnebæksholm

I efteråret 1845 traf Grundtvig første gang Marie Toft, da hun aflagde ham en visit i hans hjem på Vimmelskaftet. Han var på det tidspunkt 62 år gammel, havde siden 1818 været gift med sin Lise, den blide provstedatter fra Gunslev på Falster. Marie var 30 år yngre end Grundtvig; hun havde styret Rønnebæksholm som enke i snart 5 år, idet hendes mand, Harald Toft, døde af brystsyge i 1841.

Hun var på egnen kendt for at være en selvstændig kvinde, der gik sine egne veje, ikke blot som en nytænkende godsejer, men også som en aktiv skikkelse i egnens vækkelsesbevægelse. Grundtvig var stærkt opildnet over at møde en kvinde, som kunne give ham svar på tiltale. Deres kærlighedslykke blev kort; men for Grundtvig blev mødet med Marie til en dyb digterisk inspiration: Han sang om ”min Marie” i viser og i skrifter, både mens hun levede og efter hendes død, og han hyldede hende i bedste folkevisestil som den kloge, stolte og højmodige adelsfrue, der kunne tale ligeværdigt med høj og med lav, og som var klogere til at styre et gods, til at tale om politik og kristendom end hvilken som helst mand.

Samlivet med ”denne vidunderlige Frue” betød, at Grundtvig efter 1850 betonedede, at tiden var nu inde til, at kvinden skulle bruge sine evner uden for hjemmet – til alles gavn, for ellers ville samfundet gå til grunde.

Herman Bangs Roman Tine

– Og Krigen 1864

Hermans Bangs krigs- og kærlighedsroman Tine fra 1889 er et mesterværk i impressionistisk og reportagelignende fortællekunst. Herman Bang kæder heri den store politiske historie om ”Saarfeberen fra Dybbøl” sammen med den lille historie, så vi som læsere føler at vi er midt i begivenhedernes centrum under den for Danmark så katastrofale og meningsløse krig om hertugdømmerne Slesvig-Holsten i 1863-64. Vi følger degnedatteren Tine fra Asserballe på Als i de dramatiske måneder, hvor de danske tropper trak sig tilbage fra Dannevirke til skanserne ved Dybbøl. Bang skildrer Tines forelskelse i skovridder Berg, og hendes skæbne væves tæt sammen med krigens udvikling. Romanens kulminationspunkt er stormen på Dybbøl, hvor prøjserne skød skanserne i grus med tusindvis af granater, og hele øen synes at stå i flammer.

Herman Bang stammede selv fra præstegården i Asserballe, og han skrev Tine til erindring om sin moder. I sit forord skriver han: ”... den fortælling er groet i mit sind ved mindet om dig og det sted, hvor du fødte mig.” Den godhjertede og omsorgsfulde Tine føjer sig til Hermans Bangs mange fine kvindeportrætter af ”stille eksistenser”, blide og drømmende kvinder, som kommer til kort i en verden, hvor mere barske realiteter tæller.

Leonora Christina Ulfeldt

– En Lærd Renæssancekvinde

Leonora Christina var Christian IV’s yndlingsdatter, således beskriver hun i hvert fald selv sit forhold til sin far. Hun var i en årrække rigets førstedame, mens hendes mand Corfitz Ulfeldt var rigets første-minister.

Han blev siden dømt som landsforræder, og Leonora Christina selv sad fængslet i Blåtårn på Københavns Slot i 22 år. Hun benægtede hårdnakket, at hun kendte til Corfitz Ulfeldts planer om forræderi, og hun blev aldrig lovformeligt dømt. På trods af dette lod hun sig ikke kue, men brugte tiden på at brodere, tegne og skrive.

Før dansk skriftsprog var helt udviklet, skrev hun dramatisk og detaljeret om sine 22 år i fængslet, og hendes skildring af fængselsopholdet, Jammers Minde, er blevet stående som en klassiker i dansk litteratur. Hun lader sin læser følge sig, fra hun ankommer til den uhumske arrest, og indtil hun løber ind i en religiøse krise, som ikke blot giver hende mod og styrke til at udholde indespærringen, men som også giver hende kræfter til at skrive. Min fortælling vil dreje sig om hendes liv og hendes skrifter, Den franske Selvbiografi, Heltinners Pryd og Jammers Minde, og herud fra vil jeg tegne et billede af en lærd renæssancekvinde i 1600-tallets Danmark.

Agnes Henningsen

– En let gang på jorden

Agnes Henningsen var barn af Det moderne Gennembrud, en gruppe borgerlige intellektuelle og kunstnere, som med Georg Brandes i spidsen kritiserede det gamle samfunds værdier og satte spørgsmålstegn ved kvindens rolle som ’englen i huset’. De krævede også en kritisk, engageret digtning, der ’satte problemer under debat’.

Agnes Henningsens liv og forfatterskab var en lang kamp mod samfundets dobbeltmoral. For hende var kærligheden også den sanselige, og kvinderne i hendes forfatterskab er ikke frigide hysterikere eller passive, selvudslettende kvinder, spærret inde i ægteskabets snærende bånd. Det er frie kvinder, som forener arbejde, moderskab og kærlighed. Hun var ikke optaget af politik eller kvindesagen, og hun klædte sig ikke som blåstrømpe, men gik i flotte kjoler og med store hatte. Samtiden så hende som en pikant og letsindig kvinde, hvis frækhed ingen grænser havde. Hun ønskede selv ’en let gang på jorden’, og det var for hende ensbetydende med en varm, munter indstilling til livet.

”Let gang på jorden” blev titlen på det første af et otte binds erindringsværk, som hun skrev i 1940-erne. Disse erindringer gjorde hende kendt og elsket i befolkningen; min fortælling vil især handle om de tre første bind, hvor man møder et varmt menneske, som ser på verden med et åbent, nysgerrigt blik.

Marie Grubbe

– En dansk adelskvindes skæbne, historisk og i digternesfortolkning

Marie Grubbe er en adelskvinde fra 1600-tallet, født i midten af 1640-erne på Havreballegård ved Århus. Hendes forældre var lensmanden Erik Grubbe og Maren Juul, der fødte sin mand i alt seks børn, hvoraf de fire ældste drengebørn døde som små.

Børnedødeligheden var stor i 1600-tallet, også i de højere stænder, og kun to piger overlevede i Grubbe-familien, Anne Marie og Maren eller Marie, som vores hovedperson også blev kaldt. Første gang Marie Grubbe optræder i historiske kilder er i et bryllupsdigt fra hendes eget bryllup med Frederik III’s uægte søn, Ulrik Frederik Gyldenløve, den 16. december 1660.

Hun fik et dramatisk og omtumlet liv med flere ægtemænd og hun bevægede sig derved fra samfundets top til dets bund, og hendes historie kan stadig fascinere. Dette skyldes også, at fortællingen om hende er holdt levende af flere af vores betydeligste digtere, som hver især fortolker hendes skæbne ud fra deres egen tid, nemlig Ludvig Holberg, Steen Steensen Blicher, H.C. Andersen og I.P. Jacobsen.

Selma Lagerlöf

En af verdens største kvindelige digtere, Selma Lagerlöf, voksede op i det fattige Värmland på slægtsgården Mårbacka i et traditionelt bondesamfund. Et væsentligt digterisk stof for hende var Värmlands natur, historie, folketro, dets mennesker og ikke mindst den nære familie på den slægtsgård, som de tidligt mistede. Længslen efter barndommens tabte land er et centralt tema i forfatterskabet. Men Selma Lagerlöf var også

fuldt ud barn af den moderne tid, og hendes værker viser et engagement i kampen for kvindens ligestilling samt i den socialistiske bevægelse. Selma Lagerlöf uddannede sig som ung til lærerinde og virkede som sådan i en årrække, indtil hun kunne leve af sit forfatterskab. I 1909 modtog hun som den første kvinde Nobelprisen i litteratur, og i 1914 blev hun - ligeledes som den første kvinde - medlem af Det svenske Akademi. Hun købte Mårbacka tilbage og levede der i sine sidste år. Selma Lagerlöfs store forfatterskab rummer romaner, noveller, eventyr, fortællinger og erindringer, og som digter skriver hun på sin helt egen måde, idet hun blander romantik, realisme, 1890-ernes symbolisme med almuens magiske fortællekunst.

I mit foredrag vil jeg tage udgangspunkt i hendes erindringsværker og derefter præsentere hendes forfatterskab, bl.a. Gösta Berlings Saga (1891), Herr Arnes penge (1903), Jerusalem (1900-1901) og Niels Holgersen vidunderlige rejse gennem Sverige (1906-1907).

Islams Kvinder

Og Henny Harald Hansen

Etnografen Henny Harald Hansen er en af de få, som er kommet ind ’bag islams slør’, idet hun i flere perioder har levet i den lukkede kvindeverden i irakisk Kurdistan, i Iran og på Bahrain. Det har hun skrevet om i populære rejsebøger og i videnskabelige afhandlinger, som fokuserer på kvindernes dragter.

Jeg lærte hende at kende i slutningen af 80erne, da jeg interviewede hende til Danmarks Radio. Hun fortalte levende om sit liv, og jeg blev fascineret af denne vitale kvinde, som på det tidspunkt var knap 90 år. Dette møde danner udgangspunkt for mit foredrag, hvor jeg vil gå i dybden med Henny Harald Hansens liv blandt de muslimske kvinder. Det bliver også en fortælling om en stærk kvindeskikkelse, som har levet med i hele dette århundredes kolossale omvæltninger, og som selv har foretaget nogle spring på tidspunkter, hvor vi andre tænker mere på pensionen.

Samtidig handler foredraget om islam og om kvindens stilling i følge Koranen, forskellige Korantolkninger og forskellig praksis. Der vil også blive mulighed for at diskutere de muslimske indvandreres situation her i Danmark, om mødet mellem en traditionsbundet og stærk familieorienteret kultur og vores vestlige, individorienterede kultur.

Vilde Svaner

– Tre generationer af kvinder i 1900-tallets Kina

Jung Changs internationale bestseller Vilde Svaner fra 1991 fortæller Kinas historie fra det gamle feudalsamfund til det kommunistiske Kina. Vi følger tre generationer af kvinder i dette århundrede: bedstemoderen Yu-fang, moderen De Hong og datteren Jung Chang, som er værkets fortæller.

Da Jung Changs bedstemor blev født i 1909, sang det gamle kinesiske kejserrige sin svanesang; men hendes barndom og ungdom var inkarnationen af kvindens stilling det gamle Kinas historie. Hun levede i et århundrede med skiftende krigsherrer, japansk besættelse, der efter 2.verdenskrig afløstes af en blodig borgerkrig med kommunisterne som sejherrer. Moderen De Hong blev allerede som ung forkæmper for det ny kommunistiske Kina, og hun engagerede sig især i en forbedring af kvindens stilling. Datteren Jung Chang var som purung rødgardist; men i Vilde svaner fortæller hun om, hvordan hendes drøm om et paradys på jorden blev knust. Kulturrevolutionen blev begyndelsen til ufattelig rædsel for millioner af kinesere med terror, forfølgelser og mord. Jeg vil i mit foredrag fortælle deres historie og kæde det samme med baggrundsviden om kvindens stilling og Kinas historie.